

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA HESABU
ZA SERIKALI ZA MITAA (LAAC)

**TAARIFA YA MWAKA YA SHUGHULI ZILIZOTEKELEZWA
KWA MWAKA 2022**

*(Inatolewa chini ya Kanuni ya 136 (15) ya Kanuni
za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020)*

07 FEBRUARI, 2023

YALIYOMO

YALIYOMO.....	i
SEHEMU YA KWANZA	1
1.0 UTANGULIZI.....	1
1.1 Maelezo ya Jumla	1
1.2 Muundo wa Taarifa.....	1
1.3 Msingi wa Shughuli za Kamati	2
1.4 Nyaraka zinazotumika	3
1.5 Njia zilizotumika kutekeleza majukumu ya Kamati.....	4
1.6 Changamoto zilizoikabili Kamati	4
SEHEMU YA PILI.....	6
2.0 SHUGHULI ZILIZOTEKELEZWA KATI YA FEBRUARI 2022 NA JANUARI, 2023	6
2.1 Maelezo ya Jumla	6
2.2 Shughuli Zilizotekelezwa.....	7
2.2.1 Mafunzo	7
2.2.3 Uchambuzi wa Taarifa ya CAG kuhusiana na Hoja za Ukaguzi Maalum	9
2.3 Hoja Mahsusi kutokana na Ukaguzi Maalum	10
2.3.1 Uvujaji wa mapato katika Mfumo wa Kielektroniki wa Kukusanya Mapato.	11
2.3.2 Ubadhirifu wa Fedha za Umma kutokana na Matumizi ya Fedha kabla ya kuzipeleka Benki (Fedha Mbichi) ...	17
2.3.3 Kukosekana kwa mapato stahiki ya Manispaa ya Ubungo kutokana na utata katika Umiliki na Uendeshaji wa Nyumba za kupangisha za Oysterbay Villa	18
2.3.4 Upotevu wa Mapato stahiki ya Halmashauri mbalimbali nchini kutokana na Uvamizi wa Ardhi ya Maeneo ya Wazi.	18
2.3.5 Kutozingatiwa kwa Masharti ya Sheria ya Manunuzi ya Umma.....	20
SEHEMU YA TATU	22
3.0 MAONI NA MAPENDEKEZO YA KAMATI	22
3.1 Kuhusu Uvujaji wa mapato katika Mfumo wa Kielektroniki wa Kukusanya Mapato wa LGRCIS.....	23

3.2	Kuhusu Ubadhirifu wa Fedha za Umma kutokana na Matumizi ya Fedha kabla ya kuzipeleka Benki (Fedha Mbichi).	24
3.3	Kuhusu kukosekana kwa mapato stahiki ya Manispaa ya Ubungo kutokana na utata katika Umiliki na Uendeshaji wa Nyumba za kupangisha za Oysterbay Villa.	25
3.4	Kuhusu Upotevu wa Mapato ya Halmashauri mbalimbali nchini kutokana na Uvamizi wa Ardhi ya Maeneo ya Wazi.	26
3.5	Kuhusu upotevu wa fedha za umma kutokana na kutozingatiwa kwa masharti ya sheria ya Manunuzi.....	27
3.6	Kuhusu Utaratibu wa kufunga, kukagua, kuwasilisha na kujadili taarifa za Hesabu za Serikali.....	28
3.7	SHUKRANI.....	29
3.8	HITIMISHO NA HOJA	31

SEHEMU YA KWANZA

1.0 UTANGULIZI

1.1 Maelezo ya Jumla

Mheshimiwa Spika, naomba kuwasilisha Taarifa ya Mwaka ya shughuli zilizotekelezwa na Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali za Mitaa (LAAC) mwaka 2022 katika kushughulikia Taarifa ya Mdhhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG) ya mwaka wa fedha ulioishia tarehe 30 Juni, 2021¹.

1.2 Muundo wa Taarifa

Mheshimiwa Spika, Muundo wa Taarifa hii upo katika Sehemu Kuu Tatu zifuatazo²:

- (a) Sehemu ya kwanza ni ya utangulizi ambayo inatoa maelezo ya jumla kuhusu kuhusu muundo wa taarifa, msingi wa kazi za Kamati, nyaraka zilizorejewa na namna Kamati ilivyotekeleza majukumu yake;
- (b) Sehemu ya pili inaelezea kazi zilizofanyika na hoja mahsusi zilizojitokeza. Sehemu hii

¹ Kanuni ya 136(15) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020.

² Kanuni ya 142 ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020

inaweka msingi wa maoni na mapendekezo ya Kamati katika Sehemu ya Tatu;

- (c) Sehemu ya Tatu inabainisha maoni na mapendekezo kutokana na shughuli zilizotekelezwa. Aidha, Sehemu hii inajumuisha pia Hitimisho na Hoja ya Kamati.

1.3 Msingi wa Shughuli za Kamati

Mheshimiwa Spika, LAAC ni miongoni mwa Kamati za Kudumu za Bunge zilizoundwa chini ya Ibara ya 96 (1) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977. Shughuli za Kamati hii zipo pia kwa mujibu wa Katiba chini ya Ibara ya 96(2). Aidha, shughuli za LAAC zinafafanuliwa katika Fasili ya 15 ya Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020.

Mheshimiwa Spika, LAAC ina wajibu wa kusaidia utekelezaji bora wa madaraka ya Bunge kwa kusimamia nidhamu ya mapato na matumizi ya fedha za umma katika Mamlaka za Serikali za Mitaa Tanzania Bara. Jukumu hili hutekelezwa kwa kutegemea Hoja za Ukaguzi zinazotolewa ukaguzi unaofanywa na CAG kila mwaka³.

³ Fasili ya 16 ya Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020

1.4 Nyaraka zinazotumika

- (a) Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, 1977;
- (b) Kanuni za Kudumu za Bunge;
- (c) Taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali;
- (d) Sheria ya Ukaguzi wa Umma, 2008;
- (e) Sheria ya Fedha ya Umma (Finance Act) ya kila mwaka;
- (f) Sheria ya Matumizi ya Fedha za Serikali (The Appropriation Act) ya kila mwaka;
- (g) Sheria ya Fedha za Umma, Sura 2001;
- (h) Sheria ya Fedha za Serikali za Mitaa, Sura 290;
- (i) Sheria ya Ukaguzi wa Umma, 2008;
- (j) Sheria ya Ununuzi wa Umma, 2002; na
- (k) Sheria zingine za nchi.

Mheshimiwa Spika, nyaraka hizi ni muhimu sana katika kuweka misingi ya maoni na mapendekzo ya Kamati kwa namna yenye kuzingatia maudhui ya hoja ya ukaguzi na utawala wa sheria kwa ujumla wake.

1.5 Njia zilizotumika kutekeleza majukumu ya Kamati

Mheshimiwa Spika, shughuli za Kamati hutekelezwa kwa njia mbalimbali. Miongoni mwa njia hizo ni vikao vya uchambuzi wa taarifa ya CAG na vikao vya mahojiano, ziara za ukaguzi wa ufanisi katika utekelezaji wa miradi ya maendeleo, na mashauriano na Wadau mbalimbali. Pamoja na kuwepo kwa njia hizi mbalimbali, njia kuu iliyotumika katika kushughulikia taarifa ya hesabu zilizoishia tarehe 30 Juni, 2021 ilikuwa ni vikao vilivyokuwa vikifanyika mjini Dodoma.

1.6 Changamoto zilizoikabili Kamati

Mheshimiwa Spika, katika Halmashauri 185 zilizokaguliwa na CAG kwa Mwaka wa Fedha ulioishia tarehe 30 Juni, 2021 Kamati iliweza kuhojiana na Halmashauri 42 tu sawa na 23% ya Halmashauri zote. Lakini pia, katika Halmashauri 34 zilizofanyiwa ukaguzi maalum na kwa maelekezo ya CAG, Kamati ilihoji Halmashauri 4 tu sawa na 12% ya Halmashauri zote. Changamoto kubwa ikiwa ni ufinyu wa muda na bajeti ya utekelezaji wa shughuli za Kamati.

Changamoto nyingine ni muda mrefu ambao hoja za ukaguzi zinakaa tangu Taarifa ya CAG inapokuwa imewasilishwa Bungeni na kipindi ambacho

Mapendekezo ya Kamati yanasomwa Bungeni. Kimsingi, pana muda mrefu sana katika kuandaa hesabu za Serikali, kuziwasilisha Bungeni na kuzijadili kisha kuzitolea mapendekezo. Ubadhirifu unakuwa ulishatendeka muda mrefu uliopita kiasi cha kuweza kuathiri hatua za udhibiti.

Hivyo, Kamati inaunga mkono maelekezo yako yaliyopelekea PAC na LAAC kuwasilisha Taarifa zao mwezi Novemba katika mwaka 2022.

SEHEMU YA PILI

2.0 SHUGHULI ZILIZOTEKELEZWA KATI YA FEBRUARI 2022 NA JANUARI, 2023

2.1 Maelezo ya Jumla

Sehemu hii inakusudia kulieleza Bunge shughuli zilizotekelezwa na Kamati kwa mwaka 2022 katika kushughulikia Taarifa ya CAG kwa mwaka wa fedha ulioishia tarehe 30 Juni, 2021. Aidha, sehemu hii ya taarifa inakidhi matakwa ya Kanuni ya 136 (15) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020. Kanuni hii inaitaka kila Kamati ya Kudumu ya Bunge kuwasilisha Bungeni Taarifa ya shughuli ilizotekeleza ili ijadiliwe Bungeni kabla ya Mkutano wa Bunge wa Bajeti.

Taarifa ya CAG inayorejewa hapo juu ilikuwa na hoja za aina kuu mbili. Yaani; hoja za ukaguzi wa kawaida wa kila mwaka uliofanyika katika Halmashauri zote 185 zilizopo Tanzania Bara na hoja za Ukaguzi Maalum uliofanyika katika Halmashauri 34 za mfano kwa maelekezo ya CAG.

2.2 Shughuli Zilizotekelezwa

2.2.1 Mafunzo

Kamati ilishiriki mafunzo chini ya Ofisi ya Taifa ya Ukaguzi kuhusu aina za Kaguzi zinazofanywa na CAG na namna ya kuendesha mahojiano na Maafisa Masuuli. Katika hatua nyingine Kamati ilipata mafunzo kutoka kwa Wakala wa Manunuzi Serikalini (GPSA) kuhusu ushiriki wa Wakala huo katika mchakato wa Manunuzi katika Mamlaka za Serikali za Mitaa nchini na changamoto zilizopo.

Mafunzo haya yameleta tija sana katika utekelezaji wa shughuli za Kamati hususani katika uchambuzi wa hoja za ukaguzi, uendeshaji wa mahojiano na uandaaji wa maoni na mapendekezo.

Maoni ya Kamati ni kwamba mafunzo kuhusiana na majukumu ya Kamati za Kudumu za Bunge ni muhimu sana ili Kamati hizo ziweze kutekeleza majukumu yao ipasavyo na kutoa ushauri unaotekelezeka Serikalini.

2.2.2 Uchambuzi wa Taarifa ya CAG kuhusiana na Hoja za Ukaguzi wa Kawaida wa Kila Mwaka.

Katika eneo hili, LAAC ilichambua Taarifa ya CAG kwa kuangalia hoja za ukaguzi zilizopo katika

Halmashauri zote 185. Hata hivyo, kutokana na ufinyu wa muda ilihoji sampuli ya jumla ya Halmashauri 40 sawa na 26% ya Halmashauri zote zilizofanyiwa ukaguzi wa kawaida kwa mwaka huo.

Zoezi hili lilianza kutekelezwa Mwezi Julai 2022 na kukamilishwa tarehe 04 Novemba, 2022 ambapo maoni na mapendekezo ya Kamati yakiwa na Hoja 11 zifuatazo yaliwasilishwa Bungeni:

- (a) Uendeshaaji na ustahimilivu wa Mfuko wa Mikopo kwa Vikundi vya Akina Mama, Wanawake na Watu wenye Ulemavu;
- (b) Mwenendo wa upatikanaji wa ruzuku ya maendeleo katika Halmashauri;
- (c) Hali ya Uwekezaji wa Mitaji ya Umma katika Mamlaka za Serikali za Mitaa;
- (d) Hali ya Utekelezaji wa Mikataba katika Manunuzi ya Bidhaa na Huduma mbalimbali katika Halmashauri;
- (e) Upatikanaji wa stahili za Watumishi katika Mamlaka za Serikali za Mitaa nchini;
- (f) Hali halisi katika Ukusanyaji wa mapato ya ndani katika Mamlaka za Serikali za Mitaa nchini;
- (g) Matumizi yasiyofaa ya fedha katika Akaunti za Amana katika Mamlaka za Serikali za Mitaa nchini;
- (h) Upotevu wa Mapato katika mifumo ya kielektroniki katika Mamlaka za Serikali za Mitaa nchini;
- (i) Namna mwenendo wa baadhi ya Taasisi za Umma nchini unavyoathiri ufanisi wa Mamlaka za

Serikali za Mitaa katika kutekeleza majukumu yake;

- (j) Hali halisi ya uteketezaji wa dawa za binadamu inavyo athiri mapato na matumizi ya Mamlaka za Serikali za Mitaa nchini; na
- (k) Mapungufu katika utekelezaji wa miradi mbalimbali ya maendeleo katika Mamlaka za Serikali za Mitaa nchini.

Mheshimiwa Spika, natumia fursa hii kukumbusha kwamba Serikali bado haijaleta Bungeni au kwenye Kamati majibu yake kuhusiana na Maazimio haya. LAAC itapenda kupata majibu ya hoja hizi mapema kabla ya Taarifa ya CAG ya mwaka wa fedha ulioishia tarehe 30 Juni, 2022 haijawasilishwa Bungeni ili iweze kutathmini mwelekeo wa kazi zake na kujipanga ipasavyo.

2.2.3 Uchambuzi wa Taarifa ya CAG kuhusiana na Hoja za Ukaguzi Maalum.

Taarifa ya CAG ya mwaka wa fedha ulioishia tarehe 30 Juni, 2021 ilikuwa na hoja za ukaguzi maalum ambao CAG kwa utashi wake aliamua kujiridhisha kwa kina juu ya mwenendo wa ukusanyaji na utumiaji wa fedha za umma katika Mamlaka za Serikali za Mitaa 34 za Tanzania Bara katika kipindi cha miaka mitatu mfululizo (2018/19- 2020/21).

Kati ya mamlaka 34 zilizofanyiwa ukaguzi huo maalum, Kamati ilihoji Maafisa Masuuli wa Mamlaka 4 sawa na 12%. Mamlaka hizo ni Manispaa ya

Ubungo, Kigamboni, Ilemela na Halmashauri ya Wilaya ya Iringa. Vigezo vilivyotumika kupata sampuli ya Halmashauri za kuhoji vinajumuisha aina ya hati ya ukaguzi, muda uliopo kwa Kamati kuweza kutekeleza majukumu yake kwa wakati na uzito wa hoja ya ukaguzi katika halmashauri husika.

2.3 Hoja Mahsusi kutokana na Ukaguzi Maalum

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa Kamati katika taarifa za Ukaguzi Maalum uliofanyika katika Manispaa za Ubungo, Kigamboni, Ilemela na Halmashauri ya Wilaya ya Iringa. Matokeo yanaonesha kwamba bado kuna changamoto katika nidhamu ya ukusanyaji na utumiaji wa mapato ya Serikali katika Mamlaka za Serikali za Mitaa nchini.

Mheshimiwa Spika, changamoto hizi zinapaswa kutafutiwa ufumbuzi wa haraka ili kila senti ya Serikali ilete tija katika kuwahudumia Wananchi. Miongoni mwa suluhu ni Serikali hususani katika ngazi za Sekretarieti za mikoa kujipanga kikamilifu kwa ajili ya kufanya usimamizi madhubuti na ufuatiliaji wa kina katika shughuli zinazotekelezwa na mamlaka za Serikali za Mitaa zilizo chini yao. Kwa sasa inaonekana kuna ulegevu wa Sekretarieti za Mikoa katika kuzisimamia Halmashauri. Ulegevu huu

hautavumiliwa hata kidogo na Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali za Mitaa.

2.3.1 Uvujaji wa mapato katika Mfumo wa Kielektroniki wa Kukusanya Mapato.

Mheshimiwa Spika, kimsingi kuna uvujaji mkubwa wa mapato ya Serikali katika mfumo wa kielektroniki wa kukusanya mapato wa *Local Government Revenue Collection Information System* (LGRCIS) endapo Mfumo huo utakuwa bado unaendelea kutumika katika baadhi ya Mamlaka za Serikali za Mitaa.

Uvujaji huu unasababishwa na baadhi ya Watumishi wa Serikali wasio waaminifu wanaohusika moja kwa moja na uingizaji wa miamala katika Mfumo huo. Ushahidi uliopo unahusiana na Mfumo uliokuwepo awali wa LGRCIS ambao kwa sasa ni TAUSI.

Kamati ina maoni kwamba kinachofanyika ni wizi kwa sababu ya mazingira ambamo marekebisho ya miamala hufanyika. Kuna maeneo ambamo miamala hufutwa kabisa au baadhi ya tarakimu hurekebishwa bila idhini ya Maafisa Masuuli au bila ya kuwepo kwa nyaraka za uthibitisho wa uhalali wa marekebisho hayo.

Mifano ya Halmashauri zilizobainika katika Hoja hii ni:

(a) Manispaa ya Ubungo

Katika Halmashauri ya Manispaa ya Ubungo pamefanyika vitendo kadhaa vyenye kutia shaka katika Mfumo wa kukusanyia mapato. Kwa mfano:

- (i) Taarifa ya wadaiwa katika Mfumo ilifanyiwa ghibiba kiasi cha kushindwa kuonesha mapato halisi ya Halmashauri kwa kuingiza kiasi cha Shilingi **500,666,683,784,266,000,000/=** ambacho badae kilifutwa kwa maelezo kwamba kilikosewa. Hata hivyo, Manispaa haikutoa maelezo ya kiasi halisi kilichotakiwa kuandikwa kilikuwa ni kipi;
- (ii) Mnamo tarehe 16 Juni, 2019 muamala wa **Tsh. 471,410,886** ulirekebishwa katika mfumo na kuwa **Tsh. 450, 029, 376** bila ya idhini ya Afisa Masuuli. Marekebisho haya yanaleta upungufu wa kiasi cha **Tsh. 21,381,510/=** ambazo Kamati ina maoni kuwa zimechukuliwa na Watumishi waliohusika na marekebisho;
- (iii) Miamala ya kiasi cha **Shilingi 156.9 milioni** ilirekebishwa kwenye Mfumo wa LGRCIS bila ya kuwa na nyaraka za kuthibitisha uhalali wa marekebisho hayo;
- (iv) Tarehe 4. 9. 2019 kiliingizwa kiasi cha **Shilingi 689, 260,490** katika akaunti ya Manispaa na kutolewa siku hiyohiyo kama fedha taslimu

kwa maelezo kuwa benki (CRDB Bank) ilikosea kwa kuandika namba ya simu ya mteja. Kamati ilitaka kujua kiasi halisi ambacho kilitakiwa kuandikwa lakini haikupata maelezo. Halmashauri bila ndiyo maana ina maoni kuwa huenda palikuwa na vitendo vya utakatishaji wa fedha.

(b) Manispaa ya Kigamboni

Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha miaka mitatu mfululizo ya fedha yaani 2018/2019-2020/21 watumishi wasio stahili wa Manispaa ya Kigamboni walifanya marekebisho ya miamala ya mapato ya jumla ya **Tsh. 10,857,780,242** bila ya idhini ya Afisa Masuuli.

Aidha, maelezo ya Halmashauri hayakuweka bayana sababu za kufanyika kwa marekebisho hayo. Ndiyo maana Kamati inaona kwamba nyuma ya marekebisho haya huenda kuna nia ovu dhidi ya mapato ya Serikali. Jambo hili linahitaji uchunguzi zaidi ili wahusika waweze kuchukuliwa hatua stahiki kwa mujibu wa sheria.

(c) Manispaa ya Ilemela

Ukaguzi Maalum katika manispaa ya Ilemela ulijielekeza katika vipindi vitatu vya miaka ya fedha (2018/19- 2020/21). Mnamo tarehe 30 Septemba, 2021 CAG alitoa taarifa yenye matokeo ya Ukaguzi Maalum kwa Manispaa ya Ilemela. Baada ya zaidi ya mwaka mmoja

kupita, yaani; tarehe 18 Januari, 2023 Manispaa ilianza kushughulikia hoja za ukaguzi zilizomo kwenye Taarifa hiyo ambapo imeweza kujibu Hoja 5 kati ya hoja 30.

Mheshimiwa Spika, baadhi ya hoja za ukaguzi zilizobainika katika Halmashauri ya Manispaa ya Ilemela ni hizi zifuatazo na bado hazijajibiwa. Serikali lazima ichukue hatua za haraka dhidi ya Watumishi wote waliohusika:

- (i) Ankara zenye thamani ya **Tsh. 8.7 bilioni** zilirekebisha kwenye Mfumo wa Mapato bila kufuata taratibu;
- (ii) Kiasi cha **Tsh. 1.4 bilioni** kilipelekwa katika Ofisi ya Mkuu wa Mkoa wa Mwanza kwa ajili ya kujenga Jengo la Wasafiri katika Uwanja wa Ndege wa Mwanza bila ya kuwa na Memoranda ya Makubaliano juu ya namna ambavyo Manispaa ingenufaika na uwekezaji huo;
- (iii) Jumla ya stakabadhi 822 za mapato hazionekani katika daftari la fedha la mfumo wa ukusanyaji wa mapato;

- (iv) Jumla ya **Shilingi 627.8 milioni** hazikupelekwa benki mpaka sasa;
- (v) Hakuna ushahidi wa malipo ya kiasi cha **Tsh. 356.4 milioni** kwamba zililipwa kwa Mhandisi Mshauri Elekezi katika usimamizi wa mradi wa Stendi ya Mabasi na Maegesho ya Malori;
- (vi) Manispaa ilimlipa Mkandarasi aliyejenga Stendi ya Mabasi na Maegesho ya Malori kiasi cha **Tsh. 237.6 milioni** ikiwa ni Zaidi ya fedha anazodai;
- (vii) Manispaa ilimlipa Mkandarasi (TBA) kiasi cha **Tsh. 138.7 milioni** kwa kazi ambazo hajafanya;
- (viii) Watumishi waliohama na wengine kustaafu wakawa bado wanaingia kwenye Mfumo wa Mapato kiasi cha kutishia usalama wa mfumo wa Serikali katika ukusanyaji wa mapato;
- (ix) Katika hesabu za mwisho kwa Mwaka wa fedha 2019/20 Manispaa ili ripoti zaidi

madeni ya Wazabuni na Wakandarasi kwa kiasi cha **Tsh. 200 milioni**;

(x) Kiasi cha Tsh. 15.6 milioni kililipwa kwa Mkandarasi *Ejae Investment Group* kwa kutumia Risiti ya kughushi hivyo kuikosesha Serikali Kodi ya Ongezeko la Thamani (VAT) kiasi cha **Tsh. 2.8 milioni**;

(xi) Manispaa haikuweza kutoa nyaraka za kumthibitishia CAG kuhusu Kampuni zipatazo 270 zinazofanya biashara katika maeneo mbalimbali ya Manispaa bila kulipa ushuru wa huduma (service levy) kwa muda mrefu sasa; na

(xii) Hadi tarehe 23 Januari, 2023, ambapo LAAC ilijadili Taarifa za Manispaa ya Ilemela, Mfumo wa TAUSI ulikuwa bado haujasimikwa.

Maoni ya Kamati ni kwamba Halmashauri ya Manispaa ya Ilemela inapaswa kufuatiliwa kwa karibu kuhusiana na mwenendo wake katika kukusanya na kutumia mapato yake. Ofisi ya Rais-TAMISEMI inatakiwa kuisimamia kikamilifu Manispaa hii na kuchukua hatua kali dhidi ya watumishi ambao utendaji wao ulisababisha kuwepo kwa hoja hizo.

2.3.2 Ubadhirifu wa Fedha za Umma kutokana na Matumizi ya Fedha kabla ya kuzipeleka Benki (Fedha Mbichi)

Utaratibu wa Serikali katika masuala ya mapato na matumizi unaelekeza kwamba makusanyo ya fedha za umma yasigharamie shughuli zozote kabla ya kupelekwa benki. Utaratibu huu upo kwa mujibu wa Sheria. Lengo kubwa ni kuwezesha usuluhishi bora wa hesabu za mapato na matumizi ya Serikali.

Kitendo cha Halmshauri mbalimbali nchini kutumia fedha kabla ya kuzipeleka benki (fedha mbichi) kina athari nyingi hasi. Kwanza kinatoa mwanya wa ubadhirifu kwa Wakusanyaji wasio waaminifu kuzitumia fedha zinazokusanywa bila uwazi. Pili, kitendo hiki kinawakosesha wakaguzi taarifa za mapato halisi na matumizi endapo miamala itasuluhishwa kwa njia ya mifumo ya kielektroniki.

Katika kipindi cha miaka mitatu mfululizo 2018/19 – 2020/21 Manispaa ya Ubungo ilitumia fedha mbichi kiasi cha **Tsh. 196.3 milioni**, Manispaa ya Kigamboni ilitumia **Tsh.47 milioni**, Manispaa ya Ilemela **Tsh.627.8 milioni** na Halmashauri ya Wilaya ya Iringa ilitumia **Tsh. 7million**.

2.3.3 Kukosekana kwa mapato stahiki ya Manispaa ya Ubungo kutokana na utata katika Umiliki na Uendeshaji wa Nyumba za kupangisha za Oysterbay Villa

Katika Manispaa ya Ubungo kuna nyumba zilizojengwa kati ya mwekezaji mwenza Bakir Samardzic na Halmashauri ya Manispaa ya Kinondoni. Manispaa ya Ubungo imekuwa sehemu ya uwekezaji huo kwa kupewa uendeshaji wa nyumba saba (7) baada ya manispaa ya Kinondoni kugawanywa na kuwa Manispaa mbili yaani Ubungo na Kinondoni.

Hata hivyo, Manispaa ya Ubungo hainufaiki ipasavyo na mradi huu kutokana na sababu ya mgogoro wa umiliki na uendeshaji wa mradi baina ya washirika (Bw. Bakir Samardzic na Halmashauri za Manispaa ya Kinondoni na Ubungo).

Mheshimiwa Spika, Kamati inaona ni wakati muafaka sasa kwa Serikali kushughulikia suala hili kwa kueleza bayana umiliki na uendeshaji wa mradi huo ukoje na changamoto zilizopo zishughulikiwe ili Mradi uweze kuleta tija iliyokusudiwa.

2.3.4 Upotevu wa Mapato stahiki ya Halmashauri mbalimbali nchini kutokana na Uvamizi wa Ardhi ya Maeneo ya Wazi.

Ramani ya Mipango Miji ya Jiji la Dar es Salaam ya Mwaka 1974 mathalani Mchoro Namba 1/73/174

SINZA, 1/529/369 DAR ES SALAAM AREA 18 KINONDONI na 1/530/369 DAR ES SALAAM AREA 19 MANZESE inaonesha kuwa Halmashauri ya Manispaa ya Ubungo ina maeneo ya wazi 51 na maeneo 211 tengefu kwa ajili ya vizimba vya maji.

Uchambuzi wa nyaraka mbalimbali unaonesha kuwa pamefanyika uvamizi mkubwa na umilikishaji wa maeneo ya wazi katika Manispaa ya Ubungo. Kwa mfano; maeneo 13 yamevamiwa na yanatumika kwa makazi na biashara, 97 yanatumika kwa makazi, 52 yanatumika kwa shughuli za biashara, 8 ni ofisi mbalimbali wakati maeneo 37 hayajaendelezwa.

Aidha, katika maeneo ya wazi na maeneo ya vizimba vya maji (water points), maeneo 53 yana hati za umiliki, maeneo 63 yana *offer* wakati maeneo 57 hayana nyaraka zozote za umiliki.

Mheshimiwa Spika, uvamizi wa maeneo ya Wazi umevuruga sana ramani halisi za mipango miji katika miji mbalimbali nchini. Hali hii imeleta athari kubwa katika utoaji wa huduma mbalimbali kama vile udhibiti wa majanga ya moto. Lakini pia uvamizi huu unazikosesha Mamlaka za Serikali za Mitaa ada ya pango kutoka katika maeneo hayo hivyo kuchangia

udhaifu wa makusanyo ya mapato ya ndani ya Mamlaka hizo.

2.3.5 Kutozingatiwa kwa Masharti ya Sheria ya Manunuzi ya Umma

Mheshimiwa Spika, kwa ujumla, upo upotevu mkubwa wa fedha za umma nchini kutokana na kuto kuzingatiwa kwa masharti yaliyowekwa katika sheria, kanuni na taratibu za manunuzi ya umma nchini. Miradi iliyotekelezwa chini ya utaratibu wa *force account* imeathiriwa sana na ukiukaji huu. Miongoni mwa taasisi zilizobainika kuwa na tatizo hili ni Halmashauri ya Wilaya ya Iringa ambayo iliyobainika kuwa na changamoto zifuatazo:

- (a) Iliipatia Kampuni ya Kukusanya mapato ya *Lexspacer International Ltd* kazi ya kukusanya ushuru wa mazao ya misitu bila ya kuwa na Mkataba na ikailipa kamisheni ya kiasi cha **Shilingi 31.8 milioni**;
- (b) Katika ujenzi wa Hospitali ya Wilaya Halmashauri ilinunua vifaa vyenye thamani ya **shilingi 29.4 milioni** zaidi ya idadi iliyokuwa inatakiwa. Vifaa hivyo vikabaki tu kusubiria matumizi yatakayojitokeza;

- (c) Katika ujenzi wa Hospitali ya Wilaya, Halmashauri iliitunuku Kampuni ya *Sao Hill* zabuni ya kusambaza mbao baada ya kumkataa Mzabuni mwenye bei ya chini *M/s Pelano Resources Ltd* bila sababu za msingi. *Sao Hill* aliposhindwa kukamilisha kazi, Halmashauri ilirudi tena kwa Kampuni ya *Pelano Resources Ltd*. Kutokana na kuitunuku Zabuni Kampuni isiyostahili, Halmashauri ilipata hasara ya **Shilingi 15.9 milioni**.
- (d) Katika ujenzi wa hospitali ya Wilaya, Halmashauri ilinununua vifaa vya ujenzi vyenye thamani ya **shilingi 345.3 milioni** na kuvitumia katika ujenzi huo kabla ya vifaa vyenyewe kukaguliwa na Kamati ya Mapokezi.

SEHEMU YA TATU

3.0 MAONI NA MAPENDEKEZO YA KAMATI

Mheshimiwa Spika, baada ya maelezo kuhusu maeneo mbalimbali yenye changamoto ya matumizi mabaya ya fedha za umma katika Mamlaka za Serikali za Mitaa nchini, Kamati ina maoni ya jumla kwamba bado kuna changamoto ya matumizi mabaya ya fedha za umma katika Mamlaka za Serikali za Mitaa nchini. Changamoto hizi ni bayana katika eneo la ukusanyaji wa mapato kwa njia ya mifumo ya kielektroniki, manunuzi ya bidhaa na huduma mbalimbali na utekelezaji wa miradi mbalimbali ya maendeleo.

Mheshimiwa Spika, hali hii inatukumbusha sisi sote, Serikali, Mabaraza ya Madiwani, Asasi za Kiraia, Vyombo vya Habari na umma kwa ujumla kuona kwamba usimamizi wa nidhamu ya mapato na matumizi ya fedha za umma nchini ni jukumu letu sote. Tunapaswa kushirikiana kuhakikisha kuwa mipango na fedha za mlipa kodi vinaleta tija katika maisha halisi ya Watanzania kwa kuhimiza uwazi na uwajibikaji Serikalini.

Kutokana na hali hiyo, Kamati ina mapendekezo Sita (6) yafuatayo:

3.1 Kuhusu Uvujaji wa mapato katika Mfumo wa Kielektroniki wa Kukusanya Mapato wa LGRCIS.

KWAKUWA, nia ya Serikali kuwa na utaratibu wa kukusanya mapato kwa kutumia mifumo ya kielektroniki ni kuimarisha ukusanyaji kwa gharama nafuu za usimamizi,

NA KWAKUWA, nia hiyo njema inaharibiwa na baadhi ya Watumishi kwa kufanya ujanja kwenye Mifumo hiyo kwa nia ya kujipatia manufaa binafsi ya kifedha kama ilivyoonekana katika Ukaguzi Maalumu wa Manispaa za Ubungo, Kigamboni na ilemela kwa miaka ya fedha ya 2018/19, 2019/20 na 2020/21;

KWA HIYO BASI, Bunge lina azimia kwamba:

- (a) Serikali itumie uzoefu uliopatikana kutokana na udhaifu wa Mfumo wa Kielektroniki wa Ukusanyaji wa Mapato wa LGRCIS, kudhibiti mianya ya uvujaji wa mapato katika mfumo mpya wa TAUSI. Aidha, kabla ya mwaka wa fedha 2023/24 kuanza Mfumo wa TAUSI uwe umesimikwa na kutumika katika Halmashauri zote nchini;
- (b) Serikali ihakikishe kuwa mifumo ya ukusanyaji wa mapato kwa njia za kielektroniki inafanyiwa ukaguzi wa mara kwa mara (regular systems audit) ili kujiridhisha juu ya ufanisi wake. Aidha,

taarifa za ukaguzi huo ziwe zinawasilishwa kila mwaka kwenye Kamati husika za Bunge kwa ajili ya mapendekezo na usimamizi zaidi; na kwamba

- (c) Kabla ya mwaka wa fedha 2023/24 kuanza, Serikali iwe imechukua hatua stahiki kwa watumishi wa umma waliohusika na marekebisho ya miamala iliyoelezwa katika Sehemu ya Pili ya Taarifa hii katika Manispaa za Ubungo, Ilemela na Kigamboni.

3.2 Kuhusu Ubadhirifu wa Fedha za Umma kutokana na Matumizi ya Fedha kabla ya kuzipeleka Benki (Fedha Mbichi).

KWAKUWA, utaratibu wa Serikali kwamba mapato kutoka katika vyanzo mbalimbali yasitumike kugharamia shughuli zozote kabla ya kupelekwa benki una nia njema ya kuimarisha uwazi na uwajibikaji katika matumizi ya fedha za umma nchini,

NA KWAKUWA, imebainika kwamba baadhi ya Halmashauri zinaendelea kutumia fedha kabla ya kuzipeleka benki hivyo kuathiri dhana nzima ya uwazi katika mapato ya Serikali,

KWAHIYO BASI, Bunge linaitaka Serikali:

- (a) Kusimamia kikamilifu utekelezaji wa utaratibu huu wenye faida nyingi za kiudhibiti na tija katika matumizi ya fedha za umma nchini; na

- (b) Kuwa wajibisha kwa mujibu wa Sheria Watumishi wa umma watakabainika katika hoja za ukaguzi kwamba wamekiuka utaratibu huu ikiwemo wale waliofanya hivyo katika Halmashauri za Manispaa za Ubungo, Illemala na Kigamboni katika miaka ya fedha ya 2018/19, 2019/20 na 2020/21 kama ilivyobainika katika Ukaguzi Maalum wa CAG.

3.3 Kuhusu kukosekana kwa mapato stahiki ya Manispaa ya Ubungo kutokana na utata katika Umiliki na Uendeshaji wa Nyumba za kupangisha za Oysterbay Villa.

KWAKUWA, masuala ya ushirikiano katika uwekezaji wa mitaji ya maendeleo upo kwa mujibu wa Sera ya Taifa na Sheria ya Ubia kati ya Serikali na Sekta Binafsi (PPP) kwa nia ya kuharakisha maendeleo na upatikanaji wa huduma katika sekta mbalimbali,

NA KWAKUWA, katika baadhi ya maeneo ubia huu unaonekana kutoleta tija iliyokusudiwa mathalani katika umiliki na uendeshaji wa mradi wa nyumba za kupangisha za *Oysterbay Villa* katika Manispaa ya Ubungo Jijini Dar es Salaam Jijini,

KWA HIYO BASI, Bunge linaitaka Serikali kushughulikia changamoto zilizopo katika umiliki na uendeshaji wa Mradi wa *Oysterbay Villa* ili washirika waweze

kunufaika ipasavyo na mradi huo na kwamba taarifa ya Serikali kuhusiana na namna ilivyoshughulikia suala hili iwasilishwe Bungeni ndani ya Mkutano wa Kumi na Moja wa Bunge hili.

3.4 Kuhusu Upotevu wa Mapato ya Halmashauri mbalimbali nchini kutokana na Uvamizi wa Ardhi ya Maeneo ya Wazi.

KWAKUWA, maeneo ya wazi katika Halmashauri mbalimbali nchini ni mahsusi kulingana na ramani za mipango miji yao,

NA KWAKUWA, kupitia maeneo hayo Halmashauri zinaweza kunufaika kutokana na ada ya pango,

NA KWAKUWA maeneo yaliyo mengi yamevamiwa na kutumika kwa shughuli binafsi ikiwemo makazi na ofisi,

KWAHIYO BASI, Bunge lina azimia kwamba kabla ya Mwaka wa Fedha 2023/24 kuanza Serikali:

- (a) Iwe imefanya tathmini maalum ya maeneo ya wazi na namna yanavyotumika katika halmashauri zote nchini kwa nia ya kuyalinda maeneo hayo na kujiepusha dhidi ya migogoro inayoweza kujitokeza kutokana na uvamizi wa maeneo hayo; na

(b) Iwe imetoa Mwongozo wa namna Hati za Umiliki wa Ardhi zilizotolewa kwa Wavamizi mbalimbali wa Maeneo ya Wazi hususani katika Manispaa ya Ubungo zinavyoweza kushughulikiwa baada ya kuisha muda wake.

Pendekezo hili ni muhimu ili Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa upande mmoja na Wavamizi kwa upande mwingine wajue hatma yao. Kwa sasa Manispaa ya Ubungo haipo tayari kutoa vibali vya kuhuisha Hati hizo kwa sababu maeneo yanayokaliwa ni ya wazi kwa mujibu wa Ramani Kuu ya Mipango Miji ya Jiji la Dar es Salaam.

3.5 Kuhusu upotevu wa fedha za umma kutokana na kutozingatiwa kwa masharti ya sheria ya Manunuzi.

KWAKUWA masharti ya Sheria ya Manunuzi ya Umma (2004) ni kwa ajili ya uwazi, uwajibikaji na tija katika matumizi ya fedha za umma,

NA KWAKUWA Halmashauri mbalimbali ikiwemo Halmashauri ya Wilaya ya Iringa (katika ujenzi wa hospitali ya Wilaya) hakiuka masharti hayo kisha kuisababishia Serikali hasara;

KWA HIYO BASI, Bunge linaitaka Serikali na taasisi zake kuzingatia masharti ya Sheria, Kanuni na

taratibu za manunuzi ya umma katika kutekeleza miradi ya maendeleo nchini. Aidha, Watumishi wote wanaobainika kuhusika na ukiukwaji huu wanatakiwa kuchukuliwa hatua stahiki mara moja.

3.6 Kuhusu Utaratibu wa kufunga, kukagua, kuwasilisha na kujadili taarifa za Hesabu za Serikali.

KWAKUWA, utaratibu na muda mrefu wa kisheria uliopo sasa katika kufunga, kukagua, kuwasilisha na kujadili taarifa za hesabu za Serikali uliwekwa katika Sheria mbalimbali za nchi kama vile Sheria ya Fedha za Umma (2001) na Sheria ya Ukaguzi wa Umma (2008) kabla ya mifumo ya kielektroniki ya mapato na matumizi kuanza kutumika nchini,

NA KWAKUWA, muda huo ulivyo mrefu unazifanya hoja za ukaguzi kujadiliwa na Kamati za Bunge baada ya ubadhirifu kuwa umetendeka muda mrefu uliopita,

KWAHIYO BASI, Bunge linaishauri Serikali kupitia upya masharti ya vifungu vya Sheria zinazohusika katika muda wa kufunga na kuanza kukagua hesabu za Serikali na muda wa kuziwasilisha Bungeni taarifa za hesabu zilizokaguliwa ili uweze kurekebisha kwa kuzingatia taratibu za utungaji wa sheria za nchi.

Mheshimiwa Spika, pendekezo hili linakusudia kuweka mazingira yatakayo wezesha hoja za ukaguzi kujadiliwa kwa wakati Bungeni na kupunguza ubadhirifu katika fedha za umma kwani mapendekezo ya hatua stahiki yatakuwa

yanatolewa kwa wakati Bungeni kuliko yanavyotolewa sasa.

3.7 SHUKRANI

Mheshimiwa Spika, Kamati inakushukuru Ofisi ya Bunge chini ya Uongozi wako kwa kutuwezesha kutekeleza majukumu yetu ipasavyo. Tuna mpongeza Katibu wa Bunge Bi. Nenelewa Mwihambi (ndc) kwa uratibu mzuri wa shughuli za Kamati. Pongezi hizi zimfikie pia Mkurugenzi wa Kamati za Bunge Bw. Athuman Hussen, Mkurugenzi Msaidizi katika Sehemu ya Fedha na Uchumi Ndg. Michael Chikokoto na Makatibu wa Kamati ya LAAC Ndg. Dickson M. Bisile akisaidiana na Bi. Jesca T. Sanga na Ndg. Paul Chima.

Tunaishukuru Ofisi ya Taifa ya Ukaguzi chini ya Ndg. CPA Charles Kichere CAG kwa kutekeleza wajibu wao ipasavyo. Tunaipongeza Ofisi ya Rais TAMISEMI, Ofisi ya Waziri Mkuu (Sera, Bunge na Uratibu) na Wizara ya Fedha na Mipango kwa ushirikiano wao kila wakati tulipohitaji ufafanuzi wa hoja mbalimbali.

Mheshimiwa Spika, kwa dhati kabisa naomba kuwashukuru Wajumbe wa LAAC kwa uvumilivu, ushirikiano na uchapa kazi, na ninaomba kuwatambua kwa majina yao kama ifutavyo: -

1. Mhe. Halima J. Mdee, Mb - Mwenyekiti
2. Mhe. Stanslaus S. Mabula, Mb - Makam Mwenyekiti
3. Agnes E. Hokororo, Mb - Mjumbe
4. Mhe. Ally M. Twaha, Mb - Mjumbe
5. Mhe. Benaya L. Kapinga, Mb - Mjumbe
6. Mhe. Conchesta L. Rwamlaza, Mb - Mjumbe
7. Mhe. Elibariki E. Kingu, Mb - Mjumbe
8. Mhe. Jeremiah A. Mrimi, Mb - Mjumbe
9. Mhe. Jesca J. Msambatavangu, Mb - Mjumbe
10. Mhe. John M. Sallu, Mb - Mjumbe
11. Mhe. Joseph Z. Kamonga, Mb - Mjumbe
12. Mhe. Joseph A. Tadayo, Mb - Mjumbe
13. Mhe. Francis K. Ndulane, Mb - Mjumbe
14. Mhe. Issa A. Mchungahela, Mb - Mjumbe
15. Mhe. Khadija H. Aboud, Mb - Mjumbe
16. Mhe. Maimuna S. Mtanda, Mb - Mjumbe
17. Mhe. Maimuna A. Pathan, Mb - Mjumbe
18. Mhe. Masache N. Kasaka, Mb - Mjumbe
19. Mhe. Ng'wasi D. Kamani, Mb - Mjumbe
20. Mhe. Rehema J. Migila, Mb - Mjumbe

3.8 HITIMISHO NA HOJA

Mheshimiwa Spika, Mapendekezo yaliyotolewa na Kamati katika Taarifa hii yamejengwa katika msingi wa Hoja za Ukaguzi wa CAG. Mapendekezo haya yanakusudia kuimarisha nidhamu ya ukusanyaji wa mapato na kuimarisha matumizi bora ya fedha za umma katika Serikali za Mitaa.

Mheshimiwa Spika, naomba sasa Bunge lipokee, lijadili na kuyaafiki Maoni na Mapendekezo yaliyomo katika Taarifa ya mwaka ya kazi zilizotekelezwa na Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali za Mitaa (LAAC) kwa mwaka 2022.

Mheshimiwa Spika, Naomba kutoa hoja.

.....
Stanslaus S. Mabula, Mb

**MAKAMU MWENYEKITI KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE
YA HESABU ZA SERIKALI ZA MITAA**

07 Februari, 2023